

วัดซางตาครู้ส (กุฎีจีน)

ประวัติความเป็นมา

กุฎีจีน เป็นชื่อของชุมชนที่เริ่มก่อตั้งเมื่อสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชได้ตั้งราชธานีอยู่ที่กรุงธนบุรี ได้มีชาวคริสตังเป็นฝรั่ง เชื้อสายโปรตุเกสจำนวนหนึ่งอพยพตามพระองค์มาด้วย พระเจ้าตากสินมหาราชได้พระราชทานที่ดินด้านทิศใต้ของคลองกุฎีจีน ให้เป็นที่ตั้งของชุมชนคริสตัง และที่เรียกว่ากุฎีจีนนั้น กรมพระยาดำรงราชานุภาพวินิจฉัยว่า น่าจะหมายถึงศาลเจ้าขนาดใหญ่อยู่ตรงคลองกุฎีจีน (ปัจจุบันคือศาลเจ้าแม่กวนอิม) ซึ่งชาวจีนเป็นผู้สร้างมาก่อนที่ขุดคลองลัดบางกอก คำว่ากุฎีจีน เป็นคำเรียกที่ติดปากมาแต่เดิมจนถึงปัจจุบัน

ชาวคริสต์ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในซอยกุฎีจีน แต่เดิมเป็นชาวโปรตุเกสต่อมามีชาวคริสต์สัญชาติอื่นมาอยู่รวมด้วย เป็นชาวคริสต์ที่อพยพมาจากเขมร ชาวคริสต์เชื้อสายจีนจากสิงคโปร์ แต่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก วัดซางตาครู้สเป็นศาสนสถานและเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมทางศาสนาด้วยกันของชาวกุฎีจีน วัดนี้เป็นมรดกล้ำค่าของบรรพชนคริสต์ศาสนิกชน ในท้องถิ่นนี้ โดยได้ก่อสร้าง ขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2312 ผู้นำในการก่อตั้งวัดนี้เป็นบาทหลวงชาวฝรั่งเศส ชื่อ บาทหลวงกอร์รี่ ท่านได้รวบรวมชาวคริสต์ ประมาณ 400 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวโปรตุเกส ซึ่งหนีสงครามมาเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ 2

ต่อมาใน พ.ศ. 2378 สังฆราชปลาเถกัวซ ได้สร้างวัดซางตาครู้ส อีกเป็นครั้งที่ 2 โดยใช้เวลาประมาณ 1 ปี มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมจีน ชาวคริสต์ได้ร่วมกันบริจาคเงินประมาณ 2 หมื่นฟรังก์ ถึงแม้ว่าหมู่บ้านกุฎีจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวโปรตุเกสก็ตาม แต่บาทหลวงผู้ปกครองวัดซางตาครู้สส่วนใหญ่ เป็นชาวฝรั่งเศสตามความเห็นชอบของสำนักวาติกัน ต่อมาใน พ.ศ. 2405 ได้เกิดอัคคีภัยร้ายแรงในหมู่บ้านกุฎีจีนและวัดซางตาครู้ส จึงได้มีการสร้างวัดขึ้นใหม่เป็นครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2456 โดยบาทหลวงกุเลียลโม กิ้น คาครู้ส ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดซางตาครู้สในขณะนั้น ได้ตัดสินใจ

หรือวัดเดิมและสร้างขึ้นใหม่ วัดที่สร้างขึ้นใหม่นี้เป็นสถาปัตยกรรมแบบอิตาลีเลียนสมัยเรเนสซองส์ ที่เรียกว่าแบบนีโอคลาสสิก ตัวอาคารก่ออิฐถือปูนหันหน้าไปทางทิศเหนือออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา บานประตูหน้าต่างทำเป็นรูปไม้กางเขนตามชื่อวัด ตัวอาคารเป็นแบบโบราณคือ ผนังอาคารทั้ง 2 ด้านรับน้ำหนักของฝ้าเพดาน โดยมีคานยึดหัวเสากับผนังฝ้าเพดานเป็นคอนกรีตหล่อโคลง มีช่องดาวเพดานซึ่งหล่อเป็นช่อง ๆ แล้วนำมาติดกับคอนกรีตเสริมเหล็กให้เข้ากับรูปโคลง การก่อสร้างวัดข้างตาคูร์สครั้งที่ 3 ใช้เวลา 2 ปี 3 เดือน โดยสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2459 ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2539 ซึ่งครบรอบ 80 ปี ของการสร้างวัดข้างตาคูร์สครั้งที่ 3 ได้มีการบูรณะ วัดข้างตาคูร์สขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นวัดที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์สืบต่อไป นอกจากนี้วัดข้างตาคูร์สจะเป็นศูนย์กลางการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของคริสต์ศาสนิกชนในพื้นที่กุฎิจีนแล้ว ยังมีคุณค่าแก่สังคมไทยหลายประการ เช่นในปี พ.ศ. 2337 สังฆราชอาร์โนต์ อังดวน การ์โนลต์ (Aroud Antoine Garnault) ได้นำแท่นพิมพ์อักษรโรมันเข้ามาในเมืองไทยเป็นครั้งแรก และได้พิมพ์หนังสือเก่าแก่ที่สุดของไทยที่วัดนี้ โดยใช้อักษรโรมันแต่อ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยเรียกภาษาดังกล่าวว่าภาษาวัด (Romanized Siamese language) บรรยายหน้าปกว่า คำสอน คริสต์ดั่งภาคต้น พิมพ์ที่วัดข้างตาคูร์ส ฅบงกอก ศักราช ที่ไถ่ชาติมนุษย์ 1796

ปัจจุบันเหลือเพียง 2 เล่มเก็บรักษาไว้ที่อัสสัมชัญเล่มหนึ่ง และเป็นสมบัติของหม่อมหลวงพินิจ ชุมสาย ซึ่งได้มาจากการประมูลที่กรุงปารีสอีกเล่มหนึ่ง นอกจากนี้วัดข้างตาคูร์ส ยังเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่กุฎิจีน ได้แก่ การจัดตั้งโรงเรียนข้างตาคูร์สคอนแวนท์ ในปี พ.ศ. 2499 โดยสังฆราชหลุยส์ เวย์ (Louis Vey) ในระยะต่อมามีโรงเรียนเอกชนอีกหลายโรงที่ก่อตั้งในชุมชนนี้ ส่วนใหญ่ เป็นโรงเรียนทางคริสต์ศาสนา หมู่บ้านกุฎิจีนแห่งนี้ยังเป็นสถานที่แห่งแรกของการเริ่มถ่ายภาพในประเทศไทย สันนิษฐานว่าสังฆราชปาลเลอกัวซ์ เป็นบุคคลแรกที่นำวิทยาการนี้เข้ามาในไทย ต่อมาท่านได้ถ่ายทอดให้คนไทยในหมู่บ้านกุฎิจีน คือ หลวงอัศนีฤมิต (จิตร จิตราคนิ) ซึ่งได้ตั้งร้านถ่ายภาพเป็นครั้งแรกที่แพหน้าวัดข้างตาคูร์ส ชื่อร้านฟรานซิส จิต และซัน (Francis Chit & Son) เมื่อ พ.ศ.2406 ซึ่งได้ถ่ายรูปบุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญ อันเป็นข้อมูลสำคัญในทางประวัติศาสตร์ ปัจจุบันรูปภาพดังกล่าวได้เก็บในหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ปัจจุบันเขตธนบุรี ได้จัดตั้งให้พื้นที่ซึ่งเป็นถิ่นฐานของคริสต์ศาสนิกชนแห่งนี้ขึ้นเป็นชุมชน เรียกว่าชุมชน กุฎิจีนมีบ้านเรือนค่อนข้างหนาแน่นแต่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างสนิทสนมกลมเกลียวเนื่องจากมีคริสต์ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่โบสถ์ข้างตาคูร์ส นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการของชุมชนเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2533 มีสถานที่ทำการเป็นอาคาร 3 ชั้นเรียกว่า ศาลาสาสนิตสุข เพื่อบำเพ็ญประโยชน์และดูแลสมาชิกในชุมชน ช่วยประสานการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนร่วมกัน

สถานที่ตั้ง : วัดข้างตาคูร์ส (กุฎิจีน) ตั้งอยู่ที่ถนนเทศบาลสาย 1 (ติดกับ ร.ร. ข้างตาคูร์ส) แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี

ที่มา : สำนักงานเขตธนบุรี.(ม.ป.ป.).วัดข้างตาคูร์ส (กุฎิจีน). ใน รวมประวัติ 30 ศาสนาสถาน ย่านเขตธนบุรี. (น. 62-63). ม.ป.พ.